

Birgit Treipl

**SCHUILEN
TUSSEN
BAMBOE**

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC[®] om verantwoord bosbeheer te waarborgen. Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2020 Birgit Treipl
Omslagontwerp: Studio Marion Rosendahl en Wim van de Hulst
Beeldbewerking: Wim van de Hulst
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Huizen
Druk: CPI Books GmbH, Germany

ISBN 978 94 027 0563 8
ISBN 978 94 027 5993 8 (e-book)
NUR 320
Eerste druk augustus 2020

Het fotomateriaal in dit boek is afkomstig uit de privécollectie van de familie Treipl, tenzij anders vermeld.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
* en [™] zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met * zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Dit boek draag ik op aan mijn lieve vader, die mij toestemming
gegeven heeft om zijn levensverhaal te vertellen. Ik bewonder je.
Ik houd van jou.

Hoewel dit boek gebaseerd is op een waargebeurd verhaal,
zijn diverse gebeurtenissen omwille van de verhaallijn niet in
chronologische volgorde weergegeven. Sommige scènes zijn geheel
of gedeeltelijk fictief en de namen van diverse personen in dit boek
zijn om privacyredenen aangepast.

Voorwoord

Al tijdens mijn tienerjaren vertelde ik mijn beste vriendin dat ik eens het levensverhaal van mijn vader zou opschrijven. Een aangrijpende familielegende waarin geluk en tragiek, en de onverbreekelijke band tussen mijn vader en mijn oma centraal staan. Een verhaal dat een andere blik werpt op de Nederlands-Indische geschiedenis die velen kennen. Dat komt omdat mijn vader niet als Nederlander op Java geboren werd, maar als Oostenrijker. Tientallen keren heb ik mijn vader gevraagd me zijn verhaal opnieuw te vertellen. Hij moest eerst zesentachtig jaar worden en ik moest eerst mijn eigen leven leven, voordat ik genoeg rust in mijzelf vond om mijn langgekoesterde wens om te zetten in realiteit.

Net als mijn oma en mijn vader ben ook ik geëmigreerd. De derde generatie wereldreizigers. Ik woon in Brits-Columbia, Canada. In een klein bergdorp aan de westelijke arm van een groot meer. De wildernis is dicht bij huis. Onmetelijke bossen, watervallen, glasheldere meren en besneeuwde bergtoppen. Er lopen beren, herten en poema's rond. De natuur geeft me rust en ik doe er inspiratie op. Weg van de drukte, de mensen en het lawaai. Wanneer ik thuiskom, ben ik in staat me terug te trekken in mijn gezellige, kleine kantoorkamer boven in huis. De oude kroonluchter, die ik uit Nederland meegenomen heb, verspreidt een aangenaam warm licht. Ik neem plaats op mijn roze yogabal, achter mijn bureau. Het is stil geworden in mijn hoofd, mijn gedachten dwalen af naar vervlogen tijden en ik schrijf.

Ik sta aan haar graf. Op een mooie, oude begraafplaats in Salzburg. Haar graf is voorzien van groen en een eenvoudige grijze steen. Daar ligt ze dan, helemaal alleen. Ik hoop dat ze daar boven weer samen is met opa, die in Indonesië begraven ligt en die ik nooit gekend heb. Ik zie haar nog zo voor me. Mijn kleine, strenge, Oostenrijkse omaatje, waar ik zo onmetelijk veel van hield. Mijn oma Mutti, heengegaan op

drieënnegentigjarige leeftijd, in 1981. Waar zou mijn vader zijn als zij er niet geweest was?

Eens een rijke vrouw en eigenaresse van Grand Hotel Lembang op Java. Ze pakte de boot en ging erheen. Ze was pas drieëntwintig. Een ongelofelijke hoeveelheid moed, kracht en discipline had ze in zich. En zachtheid, maar ze had meer moeite die openlijk te tonen. Haar ziel en zaligheid heeft ze in dat hotel gelegd en het ging allemaal ten onder. Toen ze terugkeerde naar Oostenrijk, was ze vijfenzestig jaar, alleen en volledig berooid.

Ik herinner me dat oma Mutti bij ons in Nederland kwam logeren. Zes weken lang. Elk jaar weer. Dan pakte ze de trein in Oostenrijk en haalden we haar op van station Ede-Wageningen. Daar stond ze, op het perron, in haar mantelpakje, met haar hoedje op en haar kleine koffertje in de hand. Ik herinner me dat ze aan mijn oor trok als ik valse noten speelde op mijn viool. Ze had piano gestudeerd aan het Weense conservatorium. Ze kon het dus wel horen, wanneer ik er naast zat.

Ze was gelovig. Katholiek. Maar ze drong het niemand op. Ze bad in zichzelf voor het eten, zonder dat ze ons om stilte vroeg. Op zondag liep ze als het buiten droog was helemaal naar de kerk in Bennekom. Haar tasje om haar pols en haar kanten zakdoekje in de hand. Ze droeg een koperen armband, omdat ze geloofde dat die haar welzijn beschermde. Dat koper positieve effecten heeft op de gezondheid, wordt tenslotte al sinds de Oudheid beweerd. Nu draag ik haar armband en terwijl ik hem aanraak, gaan mijn gedachten terug naar haar.

Voor mij was ze het toonbeeld van durf en ondernemersgeest. Mijn grote voorbeeld. Terwijl ze maar een meter vijfenvijftig was. Ze heeft me ertoe aangezet om de koe bij de hoorns te vatten. Naar school te gaan, hard te werken, ondernemer te worden, het avontuur aan te gaan en mijn hart te volgen.

Nu ik bij haar graf sta, realiseer ik me weer dat ze geboren werd op 18 januari. Precies tussen mijn beide ouders in, die op 17 en 19 januari hun geboortedag vieren. Alsof het bedoeld was om de sterke band aan te duiden die er tussen hen bestond. De ironie wil dat mijn vader trouwde met mijn moeder, die behoorde tot het volk dat mijn

oma alles afgenomen had. Ze sloot mijn moeder in haar hart. Mijn moeder, op haar beurt, committeerde zich samen met mijn vader aan de betaling van mijn oma's maandelijkse lasten gedurende de rest van haar lange leven.

Mijn oma hield zielsveel van mijn vader, min of meer sinds zijn geboorte, maar ze stond voor een haast onmogelijke opgave. Ze was moedig. Heel moedig. Ze zette haar eigen belemmeringen aan de kant, waardoor ze bij elkaar waren. Samen gingen ze door het leven. Door de oorlog. Ze verloren alles. Ze deelden alles. Altijd. Maar pas toen mijn vader een volwassen jongeman was, vertelde ze hem het hele verhaal over zijn afkomst. Het deed zijn bestaan schudden op zijn grondvesten. Mijn vader besloot voor haar te zorgen. Door dik en dun. Totdat ze haar laatste adem uitblies.

Skypegesprek, Nelson, Brits-Columbia (Canada)-Aveyron (Frankrijk)

2 januari 2017

‘Mis je Java nog steeds?’

Ik zit op mijn roze yogabal in mijn kantoor kamertje in Canada en zie mijn vader live op de zolderverdieping van zijn Franse huis, achter zijn grote Apple-computerscherm. De verbinding is helder. Alsof ik tegenover hem aan het bureau zit. Ik sta nog altijd versteld van de techniek. Ik ben mijn vader aan het interviewen en wil alles weten over zijn leven in Nederlands-Indië. Ik ben zo dankbaar dat hij nog in leven is! Zijn geest is nog goed, maar toch vindt hij zelf dat het net een vergiet is.

‘Mis ik Java...’ mompelt mijn vader en ik zie hem nadenken. Op de achtergrond hoor ik zingende stemmen onder begeleiding van een elektrisch pianootje. Het is mijn moeder, die beneden in de keuken aan het oefenen is met haar Franse vriendinnen uit het koor.

‘In zekere zin wel, ja,’ zegt hij uiteindelijk. ‘Het is hier prachtig en het leven op het Franse platteland komt veel dichterbij Indië dan de bekrompen instelling waar ik in Nederland met enige regelmaat tegenaan liep. Maar er gaat niks boven de Indische gastvrijheid. De warmte van de mensen. De geuren en smaken. De lekkere liflafjes die ik kocht op de *pasar*. De natuur... Het was er paradijselijk!’

Zijn ogen dwalen van het beeldscherm af.

‘Ik zie de tuinen van ons hotel zo weer voor me en ik kan de zoete geur van de hibiscuskelken bijna ruiken... Weet je, Lembang ligt in de Preanger, en dat was een van de mooiste streken van West-Java,’ gaat hij verder. ‘Het ligt zeventhonderdvijftig kilometer ten zuiden van de evenaar. De zon kwam om zes uur ’s ochtends op en ging om klokslag zes uur ’s avonds onder. Alsof iemand het licht uitdraaide. Binnen

een paar minuten was het pikkedonker. Lembang ligt op een plateau op twaalfhonderd meter hoogte, op de hellingen van de vulkaan de Tangkoeban Prahoe, die hoog boven het toen kleine bergdorp uittoerende. Daardoor was het er aangenaam warm gedurende de dag, en de ochtenden en avonden waren koel. De frisse berglucht was goed voor de gezondheid. Een kuuroord, zou je kunnen zeggen. Daarom voelden Mutti en mijn vader zich zo aangetrokken tot die plek.’

Mijn vaders gezicht vult het beeldscherm, terwijl ik mijn eigen gezicht in een hoekje rechts bovenin zie. Het raam achter me is donker. Hier is het acht uur ’s ochtends, terwijl in Frankrijk de middagzon naar binnen schijnt en het al bijna tijd is voor het aperitief. Mijn vader draagt een geruit overhemd. Zijn gezicht is rond, hij heeft wit golvend haar, een breed voorhoofd en hij draagt een bril. Vroeger had hij een flinke krullenkop, net als ik. Ik lijk op hem.

‘Dat klinkt wel mooi, pap, maar er is daar ook veel gebeurd. Je bent eigenlijk twee keer ontworteld,’ zeg ik serieus. ‘Eerst als jongetje van acht, toen je je ouders verloor en de oorlog begon, en de tweede keer toen je je geboorteland verliet.’

Hij knikt. ‘Ja, dat is zo. Ik heb jarenlang naar mijn identiteit gezocht. Toen ik aankwam in Europa, voelde ik me een vreemdeling. Ik was dan wel blank, of wit, zoals je tegenwoordig zou zeggen, maar er stroomde als het ware Indisch bloed door mijn aderen. Hoewel ik geen Indo ben, was ik wel net zo ontheemd als die bevolkingsgroep. Je moeder begreep dat. Indië speelde ook in haar leven een aanzienlijke rol. Dat was belangrijk voor mij.’

Hij pauzeert even. ‘En Mutti heeft het ook niet eenvoudig gehad. Je kunt je achteraf afvragen of de keuze om naar Nederlands-Indië te gaan voor haar zo gelukkig geweest is. Het heeft een ontegenwoordige stempel op haar leven gedrukt.’

Ik leun naar voren. ‘Gelukkig hield ze jou eraan over.’

‘Ja, ik denk dat dat haar al die jaren op de been gehouden heeft,’ antwoordt mijn vader.

‘Jouw ouders hadden een missie, ze waren gedreven, ze waren succesvol... En toch ontbrak er iets wezenlijks,’ zeg ik. ‘Ze hadden een enorme kinderwens en ze waren kinderloos.’

‘Inderdaad. Totdat ik geboren werd. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan!’ zegt mijn vader lachend. ‘Mijn komst had wel heel wat voeten in de aarde. Maar daar wist ik lange tijd niks van. Ik groeide op in weelde en vrijheid, tussen familieleden die van me hielden en ik was de oogappel van de bediening. Mijn vroege jeugd leek één lange, luie zomer, hoewel ik wel veel alleen was. Ik heb me vaak afgevraagd waarom mijn vader zo weinig tijd met mij doorbracht. Hij was altijd razend druk. Waarom moest hij zo nodig kinderen hebben? Gek genoeg deed ik zelf precies hetzelfde.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Nou, ik was ook altijd maar druk. Met een sportzaak die faliekant misliep, een faillissement, met alle gevolgen van dien, en andere onbelangrijke zakelijke avonturen. Ik deed het allemaal ook nog eens naast mijn baan als leraar Duits. Eigenlijk ben ik mijn hele leven een sjacheraar geweest. Ik was geen zakenman, maar ik probeerde dat te zijn. Daardoor heb ik te weinig tijd met jullie doorgebracht en liet ik veel te veel aan je moeder over. Dat had ik niet moeten doen. Ze had ook een fulltimebaan. Toen we ten slotte – door mijn toedoen – financieel in de problemen raakten, zei Mutti tegen me: “Je bent ook net zo naïef als je vader.” Dat raakte me enorm en ik was er niet trots op. Niet lang daarna overleed ze. In haar slaap. Alsof ze me niet meer tot last wilde zijn. Ik nam het mezelf vreselijk kwalijk. Ze had langer kunnen leven.’

‘Maar pap, ze werd drieënnegentig! Dat is toch een prachtige leeftijd? Je hebt je hele leven voor haar gezorgd! Het is waar dat het meeste werk bij ons thuis op mam neerkwam, maar toch heb ik niet het gevoel dat ik je als kind gemist heb. Mam organiseerde het hele reilen en zeilen en zij was ook altijd degene die aan de zijlijn van het hockeyveld stond. Maar jij was er wel degelijk voor mij in andere opzichten.’

Mijn vaders gezicht vertrekt en loopt rood aan. Zijn ogen worden waterig.

‘Je doet jezelf tekort, pap. Je was helemaal geen slechte vader! We hebben als familie veel samen ondernomen. We gingen tijdens alle vakanties de hort op. Naar Frankrijk, skiën en windsurfen. En je hebt me beton leren storten,’ grijns ik.

‘Dank je wel, meissie, het doet me goed om dat te horen!’ Zijn stem klinkt geëmotioneerd. Hij staat even op en gaat verzitten op zijn stoel.

‘Op 12 december 1939 werd alles anders,’ zegt hij plotseling. ‘Toen sloeg het noodlot toe. Drie keer achter elkaar.’

‘Ja, het is echt onvoorstelbaar wat jij als klein jongetje al voor je kiezen kreeg. Wat hield je staande, behalve oma Mutti?’ vraag ik.

‘Vanaf mijn tiende heb ik geleerd om me onzichtbaar op te stellen. Om mijn mond te houden, ter bescherming van mezelf en anderen. Ik werd een “overlever”. Die eigenschap is me diverse keren in mijn leven goed van pas gekomen. Maar op de lange duur ging het me in de weg zitten. Ik werd er zelfs lichamelijk ziek van. Die keer dat ik van mijn stokje ging voor de klas, terwijl je broer en zijn klasgenoten een repetitie zaten te maken. Dat was de druppel. Ik moest gaan praten. Maar pas met de hulp van een therapeut ben ik zover gekomen dat ik mezelf bepaalde gebeurtenissen uit mijn leven kan vergeven; dat ik enigszins vrede kan hebben met de keuzes die ik gemaakt heb en de teleurstellingen die ik mijn dierbaren bezorgd heb.’

Hij draait zijn gezicht weg.

‘Waar denk je aan?’

‘Ik denk aan mijn vader. Aan mijn moeder. Ik denk aan Mutti en aan alles wat zij heeft moeten doorstaan. Ik denk aan het moment in die kale witte galerij van de politiekazerne in Madioen dat mijn wereld op zijn kop zette... Het leven is een weg met kuilen en hobbels. Het is maar goed dat je vooraf niet weet wat je allemaal te wachten staat!’

Er valt een stilte.

‘Misschien moeten we het voor vandaag hierbij laten, pap.’

‘Ja, dat is goed. Ik ben moe. Het is lang geleden dat ik zo in mijn verleden heb gegraven. Ik hoor de Franse vriendinnen beneden bij de voordeur. Die gaan weer naar huis. Ik ga lekker een glas wijn drinken met je moeder!’

‘Gezellig! Geniet ervan,’ zeg ik. ‘Dag, lieve pap!’

‘Dag, meissie, tot volgende week!’

We zwaaien naar elkaar. Hij heeft tranen in zijn ogen. Hij is zo dichtbij en toch zo ver weg.

De ziekenauto

Het is november 1938. Op de grindweg naast het hotel staat een ziekenauto. Een lange, zwarte Chevrolet met een zwaailicht op het dak en een brede deur aan de achterkant, een wit kruis en het woord AMBULANCE op de zijkant geschilderd. Het is hommeles wanneer die auto voor de deur staat.

Ik ren naar Mami's slaapkamer. De mannen van de ambulance hebben haar op een brancard gelegd. Haar gezicht is bleek, grijs bijna, en haar ogen staan troebel. Ze is lang, veel langer dan Papi, en haar voeten steken over de rand van de draagbaar. Ze draagt haar mooie zwartsatijnen broekpak met felgekleurde borduursels aan de onderkant van de pijpen, en met bont gevoerde leren slofjes aan haar voeten. Mami heeft een langwerpige gezicht en blauwe ogen. Ik vind haar gezicht een beetje saai, maar ze heeft wel een prachtige bos met krullend haar. Ik denk dat ik daarom ook krullen heb.

Ik loop naast de brancard mee naar de achterkant van de ambulance. De deur staat al open. Mami heeft een stapel kussens onder haar hoofd en schouders. Ineens begint ze vreselijk te hoesten. Ze houdt een doek voor haar mond. Het loeiende geluid waarmee ze lucht naar binnen zuigt en het gerochel waarmee ze, rood aangelopen, weer uitademt, zijn niet om aan te horen. Er zit bloed aan de doek. Ik ben eraan gewend dat mijn moeder ziek is, maar deze keer is ze wel heel erg ziek. Ik tril en mijn handen zweten. Ik voel de tranen branden achter mijn ogen, maar ik wil niet huilen. Ik wil sterk zijn. Voor Mami.

Het hoesten stopt. Mami zucht diep en laat zich achterover in de kussens zakken. Ze sluit haar ogen. De ziekenbroeders dekken haar toe met lakens.

Mijn moeder heeft tbc. Ze heeft kleine beestjes in haar longen en daarom moet ze zo hard hoesten. Ze vertelde me een keer dat ze dat al had voordat ik geboren werd. Het begon toen ze nog in Oostenrijk

woonde, in de stad Wenen. Ze woonde daar met haar moeder in een vochtig huis en daar heeft ze die beestjes ingeademd. Wanneer ze ziek is zoals vandaag, kan ze helemaal niets. Ze kan niet werken en niet voor mij zorgen en ligt de hele dag in bed. Tante Hilda zorgt voor mij wanneer Mami ziek is. Tante Hilda zorgt heel vaak voor mij.

De ziekenauto moet Mami naar Bandoeng brengen, naar de tbc-kliniek van dokter Boon von Ochssee. Daar wordt ze door de longarts onderzocht en geopereerd. Ik word ook regelmatig ter controle naar die dokter gestuurd, maar vandaag hoef ik niet mee.

Voordat ze de auto in gehesen wordt, geef ik Mami een knuffel en een kus op haar wang. ‘Dag, lieve Mami, ik houd van je!’

Er verschijnt een zachte glimlach op haar gezicht en ik voel me warm vanbinnen. Mijn Mami is de liefste moeder van de hele wereld.

Tante Hilda staat naast me. Ze heeft haar arm om mijn schouder geslagen en samen kijken we hoe de ambulance het grindpad af rijdt. Ineens komen toch de tranen tevoorschijn en beginnen mijn schouders te schokken.

‘Sst... Sst...’ Tante Hilda knielt naast me neer en probeert me te troosten. ‘Je moeder is in goede handen, Bubi.’

‘Maar wat als ze nooit meer thuiskomt?’ jammer ik.

‘Denk daar maar niet aan, lieverd. De doktoren zullen haar weer beter maken.’

Snotterend en snikkend kijk ik de auto na totdat hij om de hoek verdwijnt.

‘Kom, het is tijd om naar school te gaan. Dat zal je gedachten een beetje afleiden,’ zegt tante Hilda. Ik veeg mijn ogen droog met mijn armen en snuit mijn neus in tante Hilda’s zakdoek.

Ik krijg thuis les van mijn juffie, volgens de Nederlandse Clerkx-methode. Mijn juffie is Indisch en ik leer behalve Nederlands ook Indiëse uitdrukkingen en Maleise woorden van haar. Ik vind mijn juffie erg aardig en ik vind het leuk om te leren. Ik krijg samen met Helga en Jutta Waldstein les, die in de geschakelde appartementen naast het hotel wonen. Helga en Jutta spreken thuis ook Duits, net als ik, want ze komen uit Bohemen in Oostenrijk. Helga is net zo oud als ik en

Jutta anderhalf jaar jonger. Ze wonen hier samen met hun moeder, omdat de lucht in Lembang zo gezond is. Hun vader werkt in de grote stad, in Batavia. Hij is ingenieur en heeft een belangrijke baan. Hij is hoofd van de Nederlandse Topografische Dienst en komt alleen in het weekend thuis. Dat vind ik niet zo erg, want hij is altijd nors en onaardig tegen me.

‘Bubi, hoe is het met je?’ vraagt juffie me.

‘Goed.’

‘Je moeder is weer ziek, hè?’

Ik knik.

‘Ik vind het heel erg voor je, lieverd,’ zegt juffie. ‘Maar laten we het over iets leukers hebben. Vertel eens iets speciaals over je moeder, wat wij nog niet weten.’

Daar hoef ik niet lang over na te denken.

‘In onze kleine zitkamer staat een piano. Mijn moeder kan heel mooi spelen. Veel mooier dan tante Hilda, die altijd moeilijke muziekstukken speelt op haar grote vleugel. Mami speelt elke avond op haar piano, voordat ze me naar bed brengt, en ze zingt er ook bij.’

Ik wend mijn gezicht even af. Ik zie mezelf in mijn pyjama staan en hoor mijn moeders pianospel en haar stem galmen in mijn borstkas.

‘Ik houd veel van Mami. Ze zorgt voor me en ze beschermt me. Ik vind haar mooi en lief.’

‘Dank je wel, Bubi. Dat heb je heel mooi verteld,’ zegt juffie. ‘En vertel eens,’ gaat ze verder en ze kijkt er nogal geheimzinnig bij. ‘Is je vader dan niet bij jullie, als je moeder op haar piano speelt?’

‘Nee, joh! Papi woont aan de andere kant van de gang, net als tante Hilda!’ antwoord ik resoluut.

‘Hoe zit dat dan precies?’ vraagt juffie.

‘Nou, gewoon... Ze hebben daar hun eigen zitkamer, waar tante Hilda’s vleugel staat, en ze hebben ook een slaapkamer. Papi en tante Hilda zijn de eigenaren van het hotel en ze werken ook vaak ’s avonds nog, als ik al naar bed ben. Tante Hilda controleert alle opdrachten die Papi het personeel geeft. Ze controleert alles en iedereen om te zien of het werk goed wordt uitgevoerd. Tante Hilda is soms streng, maar ik ben nooit bang voor haar. Ze geeft de djongos weleens een

enorme uitbrander wanneer de bedden niet goed opgemaakt zijn, of als ze het beddengoed niet netjes genoeg vindt. Dan rent de djongos naar Mami in de linnenkamer om nieuw beddengoed te halen. Mijn moeder is het hoofd van de linnenkamer.'

'Ah,' zegt juffie geboeid. 'Ik begrijp het.'

Ik hoor een vreemde ondertoon in haar stem en vraag me ineens af waarom juffie zo nieuwsgierig is naar hoe de dingen bij mij thuis geregeld zijn.

Na schooltijd eten Papi, tante Hilda en ik een gezamenlijke warme lunch en daarna is het, zoals gewoonlijk, tijd voor de siësta. Papi en tante Hilda slapen een uurtje, en ik moet in mijn kamer blijven, en spelen zonder geluid te maken.

Ik mis Mami. Normaal gezien is ze ook altijd bij de lunch en houdt ze siësta in haar slaapkamer, naast de mijne, maar haar bed is leeg. Ze moet de hele week in het ziekenhuis blijven. Ik heb haar nog nooit zo hard horen hoesten. En dan dat bloed aan de doek... Ik krijg kramp in mijn buik. Ik leg mijn handen erop en buig naar voren, totdat de kramp wegebt.

Ik word onrustig van mijn gedachten en kan me niet concentreren op mijn auto's. Ik kijk om me heen. Ik moet hier weg! Maar wat als Papi erachter komt? Als hij weet dat ik op eigen houtje op stap ga, krijg ik er vast en zeker met zijn nijlpaardzweep vanlangs. Maar ik kan mezelf niet bedwingen en ik klim uit het raam en klauter over het twee meter hoge hek. Ik kijk nog even achterom. Niemand te zien. Dan ren ik de heuvel op, naar de Bosscha Sterrenwacht.

Ik ben een jongetje van acht jaar met blonde krullen. Ik draag een korte broek, een overhemdje, sokken en sandalen. Mijn geliefde katapult hangt half uit mijn broekzak. Ik maak vaak zelf katapulten, maar deze is speciaal. Hij is zo glad als een rond gesleten steen in de rivier en ligt lekker in de hand. Onze tuinman heeft hem voor mij gemaakt, van keihard hout van de djamboeboom, die bij ons in de hoteltuin groeit. Ik schiet ermee op van alles, op bomen en struiken, en het water van de sloot, op slangen en spinnen, maar nooit op mensen of huisdieren.

De witte muren van de sterrenwacht steken fel af tegen het frisse

groen van de bossen. De opvallende metalen koepel glanst in het zonlicht. De vader van mijn Nederlandse vriendje Karel is de directeur. Hij zegt dat het de oudste sterrenwacht in heel Nederlands-Indië is. Ik bons hard op de zware houten deur met koperen beslag en al snel hoor ik rennende voeten. Kort daarna wordt de deur opengegooid en kijk ik in het grijnzende gezicht van Karel.

‘Bubi! Kom gauw binnen, mijn vader is boodschappen aan het doen!’ zegt hij hijgend. Ik heet Victor, maar iedereen noemt me Bubi. Dat betekent ‘jochie’ in het Oostenrijks. We rennen de stenen trappen op naar boven. Ik neem plaats in de draaistoel onder de reusachtige sterrenkijker en Karel laat hem zwenken en draaien. Zo snel als hij kan. De stoel tolt en tolt, en we schateren van het lachen. Totdat ik een licht gevoel in mijn hoofd krijg. Ik breng de stoel abrupt tot stilstand, spring eruit en val om. Het duurt even voordat de sterretjes voor mijn ogen verdwenen zijn. Ik grijns naar Karel.

‘Ben je oké?’ vraagt Karel.

‘Ja! Laten we het dak opendraaien!’ stel ik enthousiast voor. Het openen van de koepel is wel het toppunt van lol. Het grote metalen dak opent zich in het midden. Tergend langzaam wordt de kier groter en groter en zie ik het blauw van de hemel. We liggen op onze rug op de grond en knijpen onze ogen samen. Het zonlicht stroomt naar binnen en de enorme sterrenkijker glimt als een spiegel. Voor heel even is de sterrenwacht ons privédomin, maar uit angst dat we gesnapt worden door Karels vader, laten we het dak al snel weer dichtgaan. Plotseling zie ik Papi’s zweep voor me.

‘Ik moet naar huis! Tot later!’ roep ik, terwijl ik opspring en richting de trap begin te rennen.

Enmaal buiten kijk ik vanuit de sterrenwacht omhoog naar de Tangkoeban Prahoe, de machtige vulkaan. Zo in de verte lijken de hellingen blauw en de ravijnen donker, maar als je boven op de berg staat, kun je zien dat de heuvels en dalen begroeid zijn met een tropisch regenwoud. Dat wordt bewoond door wilde dieren – slangen, spinnen, panters en apen. Er lopen kronkelende paden dwars door de jungle, die gebruikt worden door de houtskoolbranders en soms door gidsen die toeristen naar de top brengen.

Ik kijk naar rechts en zie het meertje. Je kunt erin zwemmen, maar erg schoon is het niet. Er groeien bamboebossen langs de kant en je kunt er helemaal omheen lopen. Ik vind het er mooi, maar ook wel griezelig, want er gebeuren daar soms vreemde dingen. Ik denk terug aan die mistige dag, toen ik, tijdens een van mijn zwerftochten, weer eens rond het meertje liep. Er waren mannen aan het werk. Ze waren grote gaten in de grond aan het spitten, zo groot dat hun lichamen er voor de helft in verdwenen.

Waarom zijn ze daar zo aan het spitten, uitgerekend op zo'n mistige dag, vroeg ik me af. Op de een of andere manier voelde ik dat ze niet zaten te wachten op pottenkijkers, dus verborg ik me snel tussen de bamboestengels.

Vlak bij de mannen zag ik grote, donkere hopen liggen. Ik kneep mijn ogen samen om beter te kunnen zien. Het waren koeien! Ze lagen in het gras zonder te bewegen, met gezwollen lijven en hun poten stijf omhoog in de lucht. Het zag er spookachtig uit.

Ik probeerde me niet te bewegen en gluurde naar de mannen van achter de bamboe. Mijn hart bonsde als een gek in mijn borstkas en het zweet parelde op mijn voorhoofd. Ineens kreeg ik kramp in mijn rechterkuit. Ik greep mijn kuit vast en probeerde zo stil mogelijk anders te gaan zitten. Plotseling stopte het spitten en de mannen keken schichtig om zich heen. Ik hield mijn adem in en dook verder ineen.

'Hé, jij daar! Maak dat je wegkomt!' bulderde een zware mannenstem.

Ik schrok me rot en begon te rennen. Zo hard als ik kon! Ik rende naar de stallen van de dichtstbijzijnde boerderij en schulde daar een tijdje, terwijl ik nadacht over wat ik gezien had. Ineens begreep ik het. Die koeien waren dood en moesten in die gaten begraven worden. Maar waarom werden ze in het geniep begraven? En wie waren die mannen?

Pas toen bleek dat er niemand achter me aan gekomen was, durfde ik weer tevoorschijn te komen. Eenmaal thuis biechtte ik het verhaal aan Mami op en zij legde uit dat de koeien misschien wel ziek geweest waren, en dat ze eigenlijk verbrand of begraven hadden moeten worden op het terrein van de boerderij. Ze verbood me om opnieuw naar het meertje te gaan.

Ik slenter de berg af en sla rechts af richting de uitgestrekte landerijen van onze burens, de familie Ursone, met de vele koeienstallen. Hun boerderij heet Baroe Adjak. Ik loop langs de metershoge aanplant van *alang-alang*. Ik vind het wonderlijk dat koeien dat gras kunnen eten zonder hun tong in stukken te snijden. Ik haal er regelmatig mijn benen aan open wanneer ik erdoorheen loop. De koeien van Ursone zijn de beste koeien van Java, heb ik gehoord. Ze geven wel vijfenveertig liter melk per dag.

Achter de weilanden van de familie Ursone ligt hun kina-aanplant. De kinabomen zijn hoog, dus ik kan het hiervandaan niet zien, maar daarachter ligt Grand Hotel Lembang. Aan de Lembangweg nummer 272. Daar woon ik.

Ik versnel mijn pas en ren naar de slokan aan de zijkant van de hoteltuin. Ik pluk wat zuring en peuzel het op. De sloot zit vol snorvissen. Het is leuk om erin te porren met een stok. De vissen schieten weg in de modder. Inheemse mensen eten ze. Onze bedienden eten ze dus ook, en als ik bij hen ben, eet ik ze ook. Ze smaken naar aarde.

Ik spring over de sloot de tuin in. Onze tuin is wel drie hectaren groot. Ik ken er alle hoeken en gaten. Het is wel jammer dat ik altijd alleen ben. Daarom ga ik vaak op bezoek bij vriendjes buiten de tuin. Ik heb Indische en Europese vriendjes. Ik ga ook weleens naar de pasar, waar ik voor een cent iets lekkers koop. Natuurlijk mag ik van mijn vader het erf niet af, maar hij heeft geen tijd om me te controleren. Hij heeft het altijd druk.

De siësta is bijna afgelopen. Ik klim over het hek en via het raam mijn kamer in. Ik loop naar Mami's slaapkamer. De deur is open en haar bed is leeg. Hoe zou het met haar zijn? Een week lang in het ziekenhuis. Ik hoop dat de longarts haar beter zal maken. Ik zie het bloed aan de doek weer voor me en krijg een wee gevoel in mijn maag.